

УДК 619:579.887.111: 636.5

АНАЛІЗ ЕПІЗООТИЧНОГО МОНІТОРИНГУ БАКТЕРІАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ, ДИКОЇ ТА ДЕКОРАТИВНОЇ ПТИЦІ НА ТЕРИТОРІЇ СХОДУ УКРАЇНИ

Стегній Б.Т., Глебова К.В., Петренчук Е.П., Заремба І.А., Майборода О.В.

Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків

У сучасному птахівництві важливою та актуальною є проблема діагностики та профілактики бактеріальних інфекцій. Особливо значення вона набуває при використанні генетичного потенціалу високопродуктивної птиці вітчизняної та зарубіжної селекції, спрямованого на отримання максимальної продукції. Це зумовлює зниження адаптаційних можливостей організму птиці до екологічних і технологічних факторів, які мають місце у сучасному промисловому птахівництві. На цьому фоні серед збудників хвороб птиці різко зростає роль умовно-патогенних мікроорганізмів, які найчастіше циркулюють в різних асоціаціях, різко знижують резистентність птиці порівняно з моноінфекціями та негативно впливають на імуніологічну реактивність організму. У таких випадках ускладнюється встановлення діагнозу та своєчасне здійснення протиепізоотичних заходів [1–5].

Проведення епізоотологічного моніторингу щодо бактеріальних захворювань сільськогосподарської, дикої та декоративної птиці надає можливість визначити епізоотичну ситуацію відносно цих захворювань на території Сходу України та провести своєчасне контролювання та управління перебігом інфекційного процесу в окремих групах (стадах) птиці [6–12].

Матеріали та методи досліджень. Визначення епізоотичної ситуації щодо бактеріальних захворювань у птахогосподарствах Сходу України проводили шляхом аналізу та узагальнення результатів власних діагностичних досліджень сектору мікоплазмозів і сальмонельозів відділу вивчення хвороб птиці ННЦ «ІЕКВМ», а також даних лабораторій птахогосподарств Харківської, Донецької, Луганської, Миколаївської, Київської областей. Було досліджено бактеріологічним методом проби патологічного матеріалу від загиблої птиці (печінку із жовчним міхуром, серце, селезінку, кістковий мозок з трубчастої кістки), завмерлі ембріони та відходи інкубації. У 2012 році було досліджено 1583 проби, з них 963 від птиці, 220 – ембріонів, 400 інкубаційні яйця.

Результати досліджень. При аналізі результатів бактеріологічних досліджень проб патологічного матеріалу щодо наступних бактеріальних хвороб птиці: сальмонельози (у тому числі пулороз), колибактеріоз, пастерельоз, нейсеріоз, псевдомоноз, стафіло- та стрептококози. Аналізуючи результати бактеріологічних досліджень за 2012 р., ми дійшли висновку, що в птахогосподарствах Сходу України в цей період виявляли широкий спектр бактеріальних інфекцій, однак кількісне їх співвідношення було різним (рис. 1).

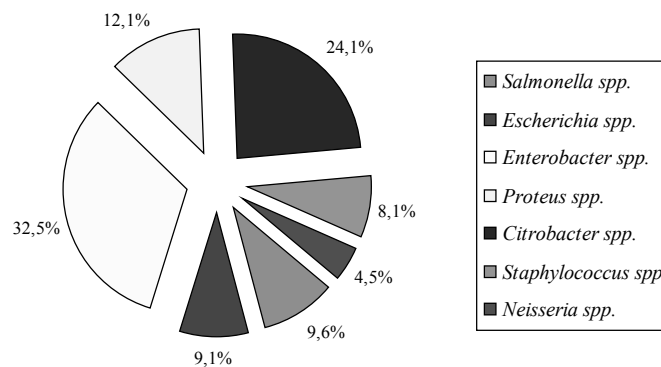

Рис. 1. Розповсюдження бактеріальних інфекцій в птахогосподарствах Сходу України в 2012 р.

В останні роки спостерігається стабільна тенденція щодо збереження великої кількості ентеробактеріозів (87,4 %) серед числа інших бактеріальних захворювань птиці. На частку ешерихій та сальмонел припадає п'ята частина ізольованих збудників, майже третину від усіх виділених культур складають представники роду *Enterobacter spp.* Культури родів *Citrobacter spp.* та *Proteus spp.* були виділені у 24,1 % та 12,1 % випадків. При аналізі отриманих даних щодо сальмонельозів установлено, що переважну кількість ізольованих серотипів сальмонел складали патогенні не тільки для сільськогосподарських тварин та птиці, але й для людини – *Salmonella Enteritidis* (45,0 %) та *Salmonella Typhimurium* (30,0 %). Хазяїн-адаповані серовари (*S. Gallinarum*, *S. Pullorum*) спричиняли не більше 25 % захворювань.

З метою поглибленого вивчення аспектів епізоотичного процесу мікоплазмозів і сальмонельозів птиці в 2012 р. було проведено моніторинг щодо респіраторного мікоплазмозу та сальмонельозів серед дикої та декоративної птиці (рис. 2). Досліджували сироватки крові та проби посліду птиці, відібрані на території заказнику в Київській області. Проби були надані співробітниками відділу вивчення хвороб птиці ННЦ «ІЕКВМ».

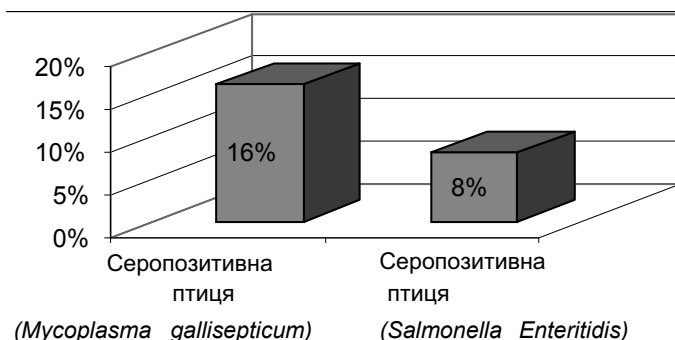

Рис. 2. Ступінь серопозитивності птиці щодо сальмонельозів і мікоплазмозів

Серед дорослої птиці було виявлено 16 % серопозитивних щодо *Mycoplasma gallisepticum* особин та близько 8 % особин, серопозитивних щодо сальмонел групи Д. Результати серологічних досліджень відносно сальмонельозів групи Д були підтверджені бактеріологічно. З проб посліду птиці виділено епізоотичну культуру *Salmonella Enteritidis*. Носіями обох збудників одночасно виявились фазани сріблясті та домашні кури, австралійській гусак-чирок.

Зважаючи на той факт, що розповсюдження хвороб птиці, спричинених збудниками з родини *Enterobacteriaceae* має епідемічний аспект – вони складають найбільший потенційний ризик для здоров'я людини (у разі контамінації збудниками продуктів птахівництва) – ми провели окремі розрахунки щодо кількості виявлення цих інфекцій у порівнянні з іншими. Окрему увагу приділяли виявленню випадків асоційованого перебігу бактеріозів і мікоплазмозів птиці.

Висновки. 1. Аналіз епізоотичної ситуації в птахогосподарствах Сходу України за 2012 р. свідчить про те, що серед бактеріальних інфекцій переважають ентеробактеріози.

2. Встановлено, що у 30,5 % випадків мікоплазмоз реєструвався в асоціації із сальмонельозом, ешерихіозом, нейсеріозом, стафілококозом та інфекційним бронхітом птиці.

3. Близько 10 % усіх хвороб припадає на сальмонельози, три чверті з яких спричиняються серотипами сальмонел, що є потенційно небезпечними не тільки для сільськогосподарської птиці, але й для людини.

Список літератури

1. Anon, N. *Mycoplasma today* [Text] / N. Anon // Poultry Tribune. – 1989. – Vol. 95, № 2. – P. 34–36.
2. Characterization of the mycoplasma conjunctivitis epizootic in a house finch population in the Southeastern USA [Text] / S. Roberts [et al.] // J. Wildlife Dis. – 2001. – Vol. 37, № 1. – P. 82–88.
3. Current respiratory disease problem and the probes in chicken [Text] / S. Hasan [et al.] // Pakistan Vet. J. – 2002. Vol. 22, № 1. – P. 17–20.
4. Damages caused on broiler chickens by the induced action of *Mycoplasma gallisepticum* and *Escherichia coli* [Text] / O.D. Rodrigues [et al.] // Rev. Brasil. Med. Vet. – 2001. – Vol. 23, № 6. – P. 240–243.
5. Population Dynamics of *Salmonella enterica* Serotypes in Commercial Egg and Poultry Production [Text] / Steven L. Foley [et al.] // Appl. Environ Microbiol. – 2011. – Vol. 77, № 13. – P. 4273–4279.
6. Аналіз епізоотичної ситуації щодо бактеріальних хвороб птиці в птахогосподарствах Харківської області [Текст] / О.В. Обуховська [та ін.] // Пробл. зооінженерії та вет. медицини : зб. наук. пр. / ХДЗВА. – Х., 2009. – Вип. 19, т. 1, ч. 2. – С. 123–128.
7. Болезни птиц [Текст] : учеб. пособие / Б.Ф. Бессарабов [и др.] // СПб. : Лань, 2007. – 448 с.
8. Определитель бактерий Берджи [Текст] : пер. с англ. / под ред. Дж. Хулта [и др.]. – М. : Мир, 1997. – 432 с.
9. Плитов, И.С. Индикация патогенных бактерий, циркулирующих в птицеводческих хозяйствах [Текст] / И.С. Плитов // Пробл. вет. санитарии, гигиены и экологии. – 2011. – №1 (5). – С. 63–65.
10. Результати епізоотологічного моніторингу щодо мікоплазма галлісептікум-інфекції та бактеріальних хвороб на території України [Текст] / О.В. Обуховська [та ін.] // Вет. медицина : міжвід. темат. наук. зб. – Х., 2010. – Вип. 94. – С. 182–185.
11. Рождественская, Т.Н. Микоплазмозы птиц: особенности эпизоотологии, диагностики и профилактики [Текст] / Т.Н. Рождественская, А.Н. Борисенкова, С.В. Панкратов // Рос. вет. журн. С.-х. животные. – 2006. – № 3. – С. 38–40.
12. Шурахова, Ю.Н. Этиологическая структура бактериальных болезней птиц по данным отчетов ветлабораторий Российской Федерации за 2009 год [Текст] / Ю.Н. Шурахова [и др.] // VI междунар. вет. конгр. по птицеводству. – М., 2010. – С. 102–103.

ANALYSIS OF EPIZOOTOLOGICAL MONITORING OF BACTERIAL DISEASES AGRICULTURAL, WILD AND ORNAMENTAL BIRDS IN THE EAST OF UKRAINE

Stegniy B.T., Glebova K.V., Petrenchuk E.P., Zarembo I.A., Mayboroda O.V.,

National Science Center "Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine", Kharkiv

The paper presents the data of epidemiological monitoring of bacterial diseases in poultry on the territory of the East of Ukraine in 2012. There has been found that from the pathological material from poultry there were mainly isolated infections caused by Enterobacteriaceae (a total of 87,4 %). The total number of salmonella in this case was 9,6 %, the detection rate of colibacillosis increased by 2 % compared to previous years. There was determined that poultry is a source of not only host-adapted Salmonella serovars (S. Gallinarum - Pullorum), but also of those that are pathogenic to other farm animals and humans (S. Enteritidis, S. Typhimurium, S. Dublin and others). There has been found that 30,5 % of mycoplasmosis were recorded in association with Salmonella escherichiosis, neiseriosis, staphylococcosis and infectious bronchitis of birds.

УДК 636.09:619:616.98:578.832.1(477.75)

ЕПІЗОТОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ВІРУСНИХ ХВОРОБ ПТИЦІ НА ТЕРИТОРІЇ АР КРИМ

Стегній Б.Т., Музика Д.В., Стегній А.Б.

Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків

Воротилова Н.Г., Трофімов М.М., Іонкіна І.Б.

Кримська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ», м. Сімферополь

Птахівництво є тією галуззю тваринництва, яка дозволяє у найкоротші строки отримати значну кількість високоякісних продуктів харчування для населення. Подальший цілеспрямований розвиток птахівництва в умовах ринкової економіки потребує забезпечення в першу чергу ветеринарного благополуччя стад. Серед різних і відповідальних ветеринарних заходів головними є профілактика основних захворювань серед птахопоголів'я, недопущення можливого занесення гострих інфекційних захворювань у господарство [1].

На сьогодні в птахівництві серед інфекційних захворювань особливо широке розповсюдження набули вірусні інфекції. Продовжують залишатися найбільш поширеними та небезпечними хворобами грип птиці, ньюкаслська хвороба, інфекційний ларинготрахеїт, інфекційний бронхіт, інфекційна бурсальна хвороба та інші [2].

Не остання роль у виникненні та розповсюдженні цих хвороб відводиться дикій перелітній птиці [3]. Не виключається загроза занесення на територію України під час сезонних міграцій перелітних птахів збудника грипу птиці, а також збудників інших вірусних інфекцій (ньюкаслська хвороба, інфекційний ларинготрахеїт та інші), і тим самим виникнення надзвичайних ситуацій, особливо в тих регіонах, які за ландшафтно-географічними особливостями є територіями ризику, і через які проходять головні міграційні шляхи диких перелітних птахів [4]. Так, географічне положення Криму, який розташований на перехресті міграційних шляхів перелітної птиці, а Азово-Чорноморський басейн є місцем весняно-осінніх зупинок і зимівлі великих скупчень дикої водоплавної птиці, сприяє